

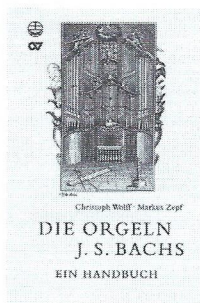
Orglarček

Glasilo Orglarske šole v Ljubljani

Letnik 3 // številka 1 // oktober 2021 // ISSN 2536-3409

Christoph Wolff, Markus Zepf: Orgle J. S. Bacha */Die Orgeln J. S. Bachs/*

Organist si med študijem skladb postavlja veliko vprašanj. Poleg notnega teksta, mora preučiti in izbrati še registracijo - barvo zvoka, s katero bo skladba res dobro zazvenela. Lahko bi rekli, da je organist kot slikar, ki si zamisli kakšne barvneodtenke bo uporabil. Lahko se odloči preizkusiti popolnoma nove kombinacije in odtenke, ali pa se skuša približati skladateljevi ideji. S knjigo Christoph Wolffa in Markusa Zepfa, ki nosi naslov Orgle J.S. Bacha, se bomo skušali približati enemu največjih svetovnih skladateljev. Z njeno pomočjo lahko poskušamo odgovoriti na vprašanje kakšen naj bi bil zvok orgel v Bachovem času in kako se mu lahko približamo. Orgle se med seboj razlikujejo, so unikatni instrument z lastnim karakterjem in barvo. Načrtovanje izdelave le-teh je zato dobro premišljeno in zahteva veliko znanja ter izkušenj. Da bi od ideje zvoka orgel prišli do njene uresničitve, je potrebna dobra dispozicija registrov, ter analiza prostora. Orglam dušo vdahne intonater - umetnik, katerega pomena se v današnjem času ne zavedamo dovolj. V 21. stoletju je njegova naloga zelo zahtevna. Dobro mora poznati instrumente posameznih zgodovinskih obdobj, območij, izdelovalcev, njihov zvok, zgradbo in ideje, ki se skrivajo za tem. Zanimivo je razmišljati o tem na kakšne orgle igramo, kdo jih je ustvaril, kdo jim je vdahnil dušo in tako poskrbel za njihov zven. Ko temu razmišljanju skušamo dodati še pravo izbiro registrov, lahko skladbam

povrnemo kar se le da izviren zvok, tak kot so ga poznali stoletja pred nami. Knjiga „Orgle J.S. Bacha“ nam lahko pomaga odkriti in razumeti idejo zvoka orgel kot so poznali za življenja Bacha samega.. Johann Sebastian Bach (1685-1750) je eden največjih skladateljev kar jih poznamo. Bil je tudi izjemen čembalist in organist, ki je že pri rosnih 18. letih zasedel svoje prvo delovno mesto v Arnstadtu ter kasneje še v drugih mestih: Mühlhausen (1707- 1708), Weimar (1708 – 1717), Köthen (1717 – 1723) in Leipzig (1723 – 1750). Za časa svojega življenja je ustvaril ogromen glasbeni opus, katerega posebno mesto ima prav orgelska glasba. Slednjo še dandanes raziskuje Christoph Wolff, nemški muzikolog in raziskovalec njegovega življenja ter dela. Je avtor številnih del o Bachu kot so Bach: Essays on His Life and Music, Johann Sebastian Bach: The Learned Musician, Bach's Musical Universe: The Composer and His Work, ter druge. Skupaj z muzikologom Markusom Zepfom sta izdala knjigo, ki v izvirniku nosi naslov “Die Orgeln J.S.Bachs”. Razdeljena je na tri večja poglavja in pokriva sledeče teme:

1. del: Orgle Johanna Sebastiana Bacha

- A.) Orgle z dokazljivo povezavo z Bachom
- B.) Referenčne orgle iz Bachovega okolja
- C.) Pregled: Popis in stanje orgel

2. del: Pregledi in prevzemi orgel

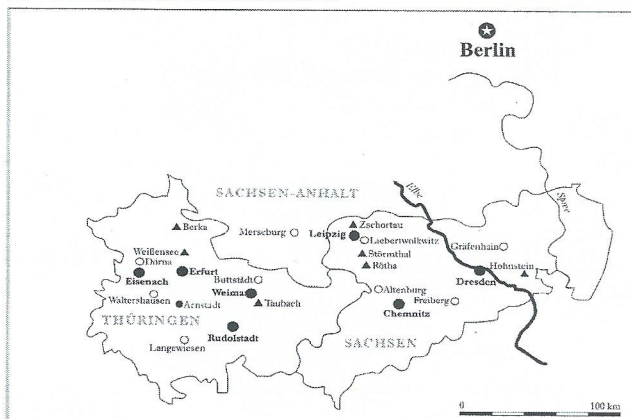
- A.) Poročila Johanna Sebastiana Bacha o orglah
- B.) Dodatek: Navodila o prevzemu orgel (pripisana Gottfriedu Silbermannu)

3. del: Orglarski mojstri

- A.) Orglarski mojstri z osebnimi povezavami s Bachom
- B.) Orgelski mojstri 16.- 18. stoletja, ki so izdelali orgle, na katere je igral Bach
- C.) Drugi orglarski mojstri in orglarske delavnice

Knjiga obsega slabih 200 strani in je v izvirniku napisana v nemščini. Gre za fascinanten in izčrpen vodnik po orglah s

LANDKARTEN

katerimi se je Bach srečeval po Nemčiji v vlogi organista, koncertnega umetnika, učitelja in obiskovalca. Avtorja sta vključila zemljevid, ki nas popelje po mestih njegovega delovanja. Predstavita nam tudi številne orglarje kot so Gottfried Silbermann, Zacharias Hildebrandt ter mnoge druge, s katerimi se je J.S. Bach skozi svojo življenjsko pot srečal ali sodeloval. Temu sta dodala podrobne informacije o orglah, visokokakovostne barvne fotografije, zgodovinski oris vsakega instrumenta, opis povezave z Bachom in, morda najpomembnejše, dispozicijo, kakršno je poznal in velikokrat tudi sam zasnoval.

Vsake orgle zvenijo drugače - imajo svojo barvo, svoj prstni odtis. Tekom študija sem imel priložnost obiskati kar nekaj historičnih orgel v Arnstadtu, Walterhausnu, Ansbachu ter

drugje. Slišal sem zvok njihovih orgel - zvok, ki ga v Sloveniji ni mogoče slišati. Bach je spajal različne estetike zvoka, vse od severne do južne Nemčije. Idejo tega zvoka lahko slišimo ob igranju Močnikovih orgel v Velesovem, kjer so za zgled vzeli Hildebrandtove orgle v Naumburgu. Potovanje ter ogled, preizkus in doživetje orgelske zvočnosti v živo pa žal ni vedno mogoče. S pomočjo knjige, si lahko razširimo naše obzorje, ter bolje spoznamo orgle Bachovega časa. Tako bomo dobili za registriranje skladb iz obdobja baroka veliko več idej o njihovi končni podobi - zvenu. Knjigo v branje zato priporočam vsakomur, ki se za orgle zanima, ne glede na njegov poklic ali stopnjo glasbene izobrazbe.

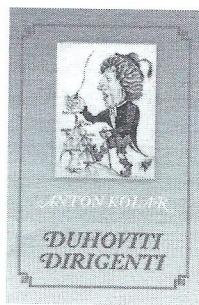
Luka Posavec

Tri knjige Antona Kolarja (1942-2021):

Poem ekstaze (1990), Živalski karneval (1991), Duhoviti dirigenti (2016)

Velike poklicne orkestrske dirigente smo najbrž bolj navajeni pomniti po njihovih znamenitih izvedbah in sodelovanjih z orkestri, po njihovi splošni uveljavljenosti in svetovni slavi. Ter prepoznavati po njihovih značilnih dirigentskih držah, obrazni mimiki, izraznosti in osebnostnem značaju. Mogoče koga izmed njih tudi po katerem izmed njihovih glasbeno-skladateljskih del ali kakšni življenjski anekdoti.

Anton Kolar, ki je svojo življenjsko pot začel v Celju in sklenil oktobra letos v nemškem Weimarju, pa se nam Slovenskim bralcem predstavlja lahko predstavi tudi kot izviren literarni pisec, ki je bil v svojem ustvarjalnem zanosu sposoben ustvariti tako pravcato otroško pravljico kot avtobiografske pripovedi, anekdote ter glasbeno-dirigentsko obarvana esejistična razmišljanja.

Če brez ozira na zaporedje izhajanja začnemo z otroško literaturo: Živalski karneval je glasbena pravljica, niz zgodb, ki so se avtorju utrile ob tesni povezanostjo z istoimensko glasbeno stvaritvijo Camille Saint Saënsa. Orkestrskim upodobitvam znamenitega francoskega skladatelja podloži svoj literarni program, v vrstnem redu od Promenade do Finala z vsem živalskim izborom in lestvicami pianistov vmes ter jih na ta način približa poslušalcem – v prvi vrsti seveda otrokom ter njihovim staršem in učiteljem, ki jim nameni tudi uvodno spremno besedo o doživljanju in pomembni vlogi klasične glasbe v človekovem življenju. Tu izvemo tudi, kakšen splet okoliščin in nenadejano srečanje v danskem Kopenhagnu ga je spodbudilo k pisanju te glasbene pravljice.

V Poemu ekstaze, knjigi z naslovom, ki se mu je porodil seveda ob vznesenem dirigentskem srečanju s Skrjabinovo istoimensko simfonično pesnitvijo, nam najprej „v ritmu

bolera“ kot uvodoma pribeleži, opisuje spomine in doživetja svojih otroških let, nadaljuje z delitvijo utrinkov iz svojih mladostnih zborovskih in orkestrskih dirigentskih začetkov, ko je od dveh tolkalskih prešel k eni dirigentski palčki, zaključuje pa z razmišljanji in delitvijo vtisov o devetih svetovno uveljavljenih dirigentih, po lastnem izboru, pri čemer poskuša še posebej ne pozabiti na obravnavo njihove uporabe taktirke, z načelom „po taktirki se dirigent spozna.“

Duhovitost, ki prežema že zgornji na kratko povzeti deli, se že v naslovu kristalizira v tretji knjigi: Duhoviti dirigenti, a ne glede na naslov ne varčuje s svojo kritično ostjo, ki jo uperja v zahteve menedžerjev in direktorjev, v zavist, nevoščljivost, razvade in druga neljuba človeška nagnjenja. Prek nje lahko odkrivamo svetle in temne strani dirigentskega poklica, ki jih načne z usodno sestro Jeana Baptista Lullyja, katero si je po nesreči povzročil sam, z udarcem dirigentske palice in ga je stala lastnega življenja. Nato razpne lok prek J. S. Bacha, Josepha Haydna, W. A. Mozarta, L. van Beethovna, G. Verdija, R. Wagnerja, do kvartopirca Richarda Straussa, kar naveže tudi na igro taroka v Slovenski filharmoniji. Nadaljuje z razmišljanji o religiji in glasbi, povsem dolžan pa ne ostane niti opernim pevcem, njihovim intrigam in prigodam, npr. tisti, kako je Ladko Korošec v pomanjkanju časa še v kostumu srbskega popa pohitel na vlak, kjer so se pobožne ženice začele pred njim križati in mu poljubljati roko, dokler jih ni zaprepaden ustavil, odstranil umetno brado in pojasnil, da to nikakor ni potrebno, da se mu je pač le preveč mudilo z ene operne predstave na drugo. Knjigo sklepa z nekaterimi dirigentskimi in orkestrskimi peripetijami, od tega kako so lahko tudi orkestraši včasih pošteno razjarjeni in besedno nekulturni zaradi zastoja v prometu tik pred koncertom, kako je mogoče elegantno odreagirati na rezervacijo stranišča posebej za dirigenta, ki ti ni najbolj pri srcu, do tega kako lahko gasilska služba brez slabega namena poseže v izvedbo koncerta, celo brez vednosti dirigenta.

V pisanjih Antona Kolarja lahko odkrivamo, kako tudi v življenju profesionalnih glasbenikov ni vedno vse idealno, vendar kako nas lahko obenem rešujeta in prevzemata lepota in veličina glasbenih stvaritev, otroška domišljija, drobna življenjska naključja, človečnost in sposobnost, da se nasmejimo ne le tujim ampak tudi svojim lastnim prigodam. E. T.